

KIỂM TOÁN NỘI BỘ

KINH NGHIỆM CỦA NGÂN HÀNG TRUNG ƯƠNG ANH

Lê Quốc Nghị *

Ngân hàng Trung ương Anh Quốc (Bank of England - BoE) được thành lập năm 1694. Hình thức sở hữu ban đầu của BoE là sở hữu tư nhân, được chỉ định với tư cách là ngân hàng cho Chính phủ Anh, bao gồm: phát hành giấy bạc Ngân hàng; quản lý nợ quốc gia; dự trữ vàng bảo đảm cho lượng giấy bạc do các Ngân hàng phát hành và chịu trách nhiệm về chính sách lãi suất. Năm 1946, BoE được quốc hữu hóa và trở thành một Ngân hàng độc lập vào năm 1997, thực hiện các chức năng nhiệm vụ của một NHTW.

Bài viết sau đây xin được trao đổi về tổ chức, hoạt động của kiểm toán nội bộ tại BOE và những bài học kinh nghiệm có thể áp dụng tại Việt Nam

1. Tổ chức, bộ máy điều hành của BoE

Cấu trúc bộ máy của BoE hiện nay bao gồm: Thống đốc, các Phó Thống đốc, các Giám đốc điều hành (Executive Directors) phụ trách các lĩnh vực: công nghệ thông tin và truyền thông; thống kê và phân tích tiền tệ; các hoạt động thị trường; tài chính; các dịch vụ NH; nguồn nhân lực; ổn định hệ thống tài chính... Các đơn vị thực hiện nhiệm vụ chuyên môn gồm: Vụ Thống kê

và phân tích tiền tệ (Monetary Analysis and Statistics); Vụ Thị trường (Markets); Vụ Ổn định tài chính (Financial Stability); Vụ dịch vụ Ngân hàng (Banking Services); Vụ Tài chính (Finance); Văn phòng các dịch vụ Trung tâm (Central Services Secretary); Vụ quản lý Nguồn nhân lực (Human Resource); Vụ Truyền thông (Communications); Vụ Kiểm toán nội bộ (Internal Audit) và Nhóm giải pháp đặc biệt (Special Resolution Unit);

Theo Luật BoE năm 1998 (sửa đổi năm 2009), điều hành hoạt động của BoE là Hội đồng Thống đốc (The Court of Directors - CoD) được bổ nhiệm bởi Thủ tướng gồm 12 thành viên: Thống đốc, 2 Phó Thống đốc và 9 thành viên không điều hành (no-executive Directors). Một trong số họ được chỉ định bởi Bộ trưởng Tài chính giữ chức Chủ tịch Hội đồng (The Chairman of Court).

Thống đốc BoE được bổ nhiệm bởi Thủ tướng (Crown) và có nhiệm kỳ 5 năm. Các Giám đốc điều hành khác có nhiệm kỳ 3 năm.

BoE hiện có trụ sở chính tại phố Threadneedle - London và 12 Văn phòng đại diện tại các khu vực (Regional Agencies): The South East and East Anglia; Greater London; Center Southern England; South West; Wales; West Midlands and Oxfordshire; East Midlands; Yorkshire and the Humber; Northern Ireland,

North East; North West and Scotland. Số lượng nhân viên hiện có khoảng gần 2.000 người.

Để giúp cho Hội đồng Thống đốc thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của NHTW, BoE thành lập một số Ủy ban chuyên môn (Sub-Committees of Court) gồm: Ủy ban Chính sách tiền tệ (The Monetary Policy Committee - MPC); Ủy ban các Giám đốc không điều hành (Non - Executive Director's Committee - Ned-Co); Ủy ban Ổn định tài chính (Financial Stability Committee - FSC); Ủy ban Tiền lương, tiền công (Remuneration Committee - RC); Ủy ban Rủi ro và Kiểm toán nội bộ (Internal Audit and Risk Committee - IARC).

2. Chức năng, nhiệm vụ của BoE

Qua lịch sử hình thành và phát triển hơn 300 năm, nhiệm vụ chính của BoE được xác định là ngân hàng độc quyền phát hành giấy bạc tại Anh quốc. Trước đây, BoE đã từng chịu trách nhiệm quản lý và giám sát ngành ngân hàng. Từ tháng 06/1998, nhiệm vụ này đã được chuyển giao cho Cơ quan giám sát dịch vụ tài chính (FSA) theo luật BoE. Tuy nhiên, sự kiện khủng hoảng kinh tế toàn cầu thời gian qua cho thấy mô hình quản lý hệ thống tài chính hiện tại không hiệu quả. Vì vậy, Chính phủ Anh đã có quyết định chuyển nhiệm vụ quản lý, giám sát hệ thống tài chính từ FSA trở lại cho BoE đảm nhiệm.

* Phó Vụ trưởng Vụ Kiểm toán nội bộ, NHNN

Hiện nay, BoE đang xây dựng Luật Ngân hàng Anh mới, theo đó BoE sẽ thực hiện chức năng thanh tra, giám sát hoạt động hệ thống ngân hàng. Luật này dự kiến sẽ chính thức đưa vào thực hiện từ năm 2013.

Theo dự thảo Luật mới, trách nhiệm của BoE là: ổn định tài chính - cả về mức độ vĩ mô của hệ thống tài chính và mức độ vĩ mô của các tổ chức tài chính riêng lẻ - và chức năng mới về giám sát vĩ mô đối với hoạt động của các Ngân hàng. Vai trò quan trọng nhất của BoE là duy trì ổn định giá cả và hỗ trợ các chính sách kinh tế của Chính phủ. Hai lĩnh vực chính được Ngân hàng đảm nhiệm là:

- Ổn định tiền tệ: BoE duy trì giá cả ổn định và lòng tin của dân chúng vào đồng bảng Anh. Việc duy trì giá cả ổn định được căn cứ vào chỉ tiêu lạm phát của Chính phủ (mục tiêu lạm phát 2%). BoE thực hiện chức năng này thông qua tỷ lệ lãi suất được ấn định bởi Ủy ban Chính sách tiền tệ.

- Ổn định tài chính: BoE duy trì sự ổn định tài chính thông qua quan sát, theo dõi và phát hiện các nguy cơ đe dọa sự ổn định của hệ thống tài chính để đưa các hành động ngăn chặn. Trong nhiệm vụ này bao gồm cả chức năng giám sát các hệ thống thanh toán.

3. Công tác Kiểm toán nội bộ

3.1- Tổ chức bộ máy và chức năng, nhiệm vụ của Kiểm toán nội bộ

- Ủy ban Rủi ro và Kiểm toán nội bộ (Internal Audit and Risk Committee - IARC):

Ủy ban Rủi ro và Kiểm toán nội bộ tại BoE gồm 3 thành viên không điều hành (non-executives), trong đó có một người được chỉ định là Chủ tịch Ủy ban (Chairman).

Các cuộc họp của IARC thường có sự tham gia của Thống đốc, các Phó Thống đốc, Giám đốc tài

chính, Vụ trưởng Kiểm toán nội bộ, các Kiểm toán viên nội bộ và kiểm toán bên ngoài.

Chức năng của IARC là giúp cho Hội đồng Thống đốc bảo đảm hệ thống báo cáo tài chính, quản lý rủi ro và kiểm soát nội bộ chính xác và có hiệu quả. Đồng thời giúp cho Ủy ban các Giám đốc không điều hành (NedCo) hoàn thành trách nhiệm theo qui định của Luật Ngân hàng (năm 1998) là duy trì việc xem xét lại hệ thống kiểm soát tài chính nội bộ của Ngân hàng và bảo đảm sự đúng đắn của các hoạt động tài chính. IARC chịu trách nhiệm cung cấp độc lập cho Hội đồng Thống đốc một sự bảo đảm rằng các thủ tục quản lý rủi ro và kiểm soát của Ngân hàng đã được thiết lập đầy đủ và thích hợp. IARC nhận các báo cáo và xem xét đánh giá lại công việc của Vụ Kiểm toán nội bộ và Kiểm toán bên ngoài đã thỏa mãn yêu cầu của họ về việc các rủi ro chính trong các lĩnh vực hoạt động và tài chính của Ngân hàng đã được nhận diện và chỉ ra một cách thích hợp. IARC thực hiện việc xem xét lại các báo cáo tài chính hàng năm trước khi đệ trình lên CoD, bảo đảm sự thích hợp của các chính sách, chế độ tài chính đã được chấp nhận. IARC cũng xem xét và đưa ra ý kiến về việc chỉ định kiểm toán viên bên ngoài, tính độc lập và mức phí kiểm toán mà họ đưa ra.

- Vụ Kiểm toán nội bộ (Internal Audit Dept - IAD):
Kiểm toán nội bộ của BoE hoạt động theo Hiến chương kiểm toán nội bộ do BoE ban hành. Hiến chương này được xem xét lại và phê chuẩn hàng năm bởi IARC.
+ Tổ chức bộ máy của IAD gồm có: Vụ trưởng, Thư ký Vụ trưởng, Trưởng phòng phụ trách hoạt động của Vụ và 3 nhóm chuyên môn: Kiểm toán quản lý Hệ thống tin học và các dự án lớn; Kiểm toán các hoạt động

kinh doanh của BoE (hoạt động thị trường, cung cấp dịch vụ, tài chính, thanh toán...); Kiểm toán việc theo dõi, đánh giá các nghiệp vụ ổn định tài chính.

Tổng số cán bộ của IAD hiện nay là 18 cán bộ, chiếm khoảng gần 1% tổng số nhân viên của BoE.

+ IAD chịu trách nhiệm giúp cho CoD và Ban lãnh đạo Ngân hàng trong việc bảo vệ danh tiếng và tài sản của Ngân hàng. Thực hiện đánh giá cách thức lập và khách quan hiệu quả của Hệ thống kiểm soát nội bộ, các qui trình quản lý rủi ro và quản trị ngân hàng. IAD đưa ra những kiến nghị nhằm thực hiện có hiệu quả những chi phí đã được phê duyệt, quản lý và theo dõi chặt chẽ các chi phí này.

+ Tính độc lập của IAD được thể hiện ở việc các hoạt động của IAD độc lập với các công việc chuyên môn hàng ngày của BoE. Nhân viên kiểm toán nội bộ không kiêm nhiệm về các hoạt động của Ngân hàng và sẽ không thực hiện đánh giá lại các công việc hoặc lĩnh vực mà họ đã được giao quản lý, thực hiện gần đây hoặc các hoạt động xung đột lợi ích khác.

+ Vụ trưởng Kiểm toán nội bộ báo cáo đồng thời cho Chủ tịch IARC và Thống đốc, không bị cản trở sự tiếp cận và nắm bắt thông tin các cuộc họp định kỳ cùng với IARC và Thống đốc.

+ Quyền hạn của IAD do CoD qui định, thông qua IARC và Thống đốc, với sự tham gia tư vấn của nhóm Giám đốc Điều hành. IAD được quyền kiểm tra Hệ thống kiểm soát nội bộ, hệ thống quản lý, quản trị rủi ro được áp dụng trong tất cả các lĩnh vực hoạt động của BoE. IAD được quyền truy cập, xem xét đầy đủ, tự do và không hạn chế các tài liệu, tài sản và nhân sự của BoE, bao gồm cả những nơi có hoạt động thuê ngoài trong khoảng thời gian hợp

lý được yêu cầu.

+ Số lượng cán bộ của IAD được xác định hàng năm bởi Thống đốc trên cơ sở tham vấn ý kiến của Vụ trưởng IAD và sự giám sát của IARC.

- *Trách nhiệm cụ thể của IAD*

+ Chuẩn bị và tổ chức thực hiện kế hoạch kiểm toán trên cơ sở rủi ro đã được IARC và Ban Điều hành phê duyệt hàng năm. Thực hiện điều tra đặc biệt theo thông báo, chỉ dẫn của IARC, yêu cầu từ Ban Điều hành hoặc chỉ định của Vụ trưởng IAD.

+ Nhận dạng và cho ý kiến đối với cách thức quản lý, thực hiện kiểm soát nội bộ, quản lý rủi ro và qui trình quản trị. Trong trường hợp thấy có vấn đề vượt quá thẩm quyền thì đề nghị lên Thống đốc xem xét, chấn chỉnh. Nếu vẫn không giải quyết được sẽ báo cáo cho IARC.

+ Thực hiện thẩm tra, xác minh và khẳng định những sự thay đổi, cải tiến đã được thực hiện một cách hợp lý.

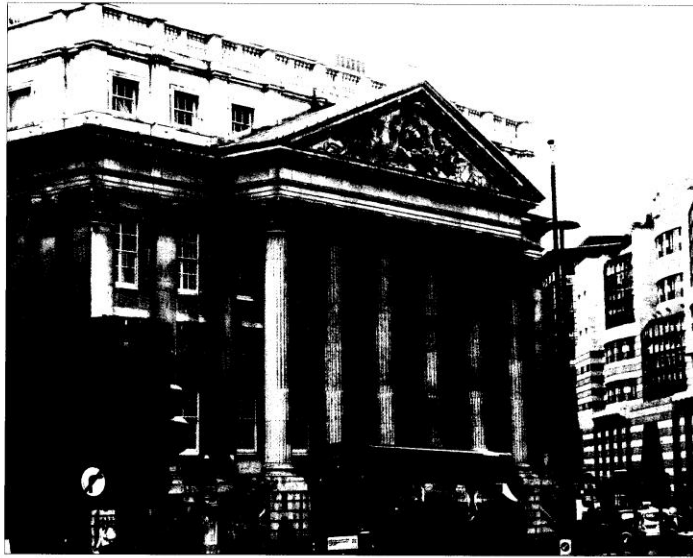
+ Báo cáo kết quả công việc kiểm toán nội bộ, bao gồm cả việc quan tâm một cách thích đáng đến môi trường kiểm soát nội bộ trong phạm vi tổng thể các hoạt động quản lý của Ngân hàng.

- Báo cáo tóm tắt cho IARC về tình hình thực hiện công việc hàng quý, hàng năm.

+ Duy trì thường xuyên việc mở rộng đối thoại với các cấp quản lý của Ngân hàng để nâng cao nhận thức về các vấn đề về quản trị, kiểm soát và rủi ro chính mà Ngân hàng phải đối mặt.

+ Kết hợp và hợp tác với các kiểm toán viên bên ngoài và giữ mối quan hệ với Quỹ bình ổn hối đoái (Exchange Equalisation Account), Văn phòng Kiểm toán quốc gia (National Audit Officer).

+ Tham gia kết nối vào hệ thống kiểm toán của hệ thống các NHTW Châu Âu (European System of Central Banks - ESCB) theo yêu cầu của Ủy ban các

Kiểm toán viên nội bộ ESCB.

+ Cung cấp sự đảm bảo cho các bên thứ 3 (như cơ quan thanh toán CHAPS, BACS)- sự phù hợp trong các qui tắc đạo đức có thể áp dụng được.

+ Xây dựng và áp dụng chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp phù hợp với các chuẩn mực do Viện các Kiểm toán viên nội bộ quốc tế (Institute of Internal Auditors - IIA), Bộ Tài chính và ESBC ban hành.

3.2- Xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện Kiểm toán nội bộ trên cơ sở rủi ro

- Việc xây dựng kế hoạch kiểm toán nội bộ tại IAD dựa trên cơ sở rủi ro và áp dụng các tiêu chuẩn đánh giá rủi ro hoạt động ngân hàng.

Bộ phận giám sát rủi ro (Risk Oversight Unit - ROU) của BoE có nghĩa vụ cung cấp cho người quản lý cao cấp những mô tả về toàn bộ rủi ro hoạt động có thể tác động đến khả năng đạt được mục tiêu của Ngân hàng.

ROU yêu cầu lĩnh vực kinh doanh phải đánh giá những rủi ro chính và được ghi chép lại theo kiểu cách xác định trước gọi là "các loại sự kiện rủi ro".

- Các "loại sự kiện rủi ro" ROU sử dụng để đo lường, đánh giá

gồm:

+ Loại rủi ro về chiến lược và chính sách: (1) Xây dựng chiến lược; (2) Xây dựng chính sách; (3) Thực hiện chính sách.

+ Loại rủi ro hoạt động: Rủi ro chính sách và phân tích (R1); Đổ vỡ trong kinh doanh (R2); Rủi ro hoạt động kinh doanh và khách hàng (R3); Bảo vệ nơi làm việc và hoạt động quản lý lao động (R4); Gian lận và an ninh bên ngoài (R5); Gian lận và an ninh nội bộ (R6); Qui trình thủ tục (R7); Quản lý sự thay đổi và dự án (R8) và Rủi ro hệ thống (R9).

+ Loại rủi ro tài chính: (1) Rủi ro tín dụng; (2) Rủi ro thanh khoản; (3) Rủi ro thị trường.

- Qui trình đánh giá rủi ro trong xây dựng kế hoạch kiểm toán hàng năm gồm:

+ Nhận dạng rủi ro.
+ Đánh giá mối liên hệ giữa các rủi ro cố hữu/vốn có.

+ Đánh giá môi trường kiểm soát.

+ Tính toán tần suất kiểm toán và số giờ kiểm toán bình quân hàng năm.

+ Xem xét lại các thông tin bổ sung từ các đối tượng khác.

+ Lựa chọn phạm vi kiểm toán, rà soát lại các rủi ro chính và hệ thống kiểm soát.

+ Phê chuẩn kế hoạch kiểm toán.

IAD căn cứ kết quả sắp xếp các rủi ro cố hữu giữa các nghiệp vụ và đánh giá hiệu lực của môi trường kiểm soát ở từng lĩnh vực để phân loại, tính toán và xác định tần suất kiểm toán đối với từng loại nghiệp vụ.

- Kế hoạch kiểm toán trên cơ sở rủi ro được xây dựng và thực hiện theo 2 cách: (1) Kiểm toán toàn bộ khi IAD dự báo phần lớn các rủi ro và hệ thống kiểm soát là quan trọng; (2) Kiểm toán giới hạn trên cơ sở IAD xem xét lại và lựa chọn hệ thống kiểm soát và rủi ro chính để kiểm toán.

Trong cả 2 trường hợp trên, kế hoạch kiểm toán đều phải bắt đầu bằng việc nhận dạng sự tác động của các rủi ro trọng yếu đến các hoạt động có thể kiểm toán. Từ đó, Trưởng nhóm kiểm toán xác định kế hoạch kiểm tra. Các kiểm toán viên cao cấp xem xét lại các rủi ro, hệ thống kiểm soát; kiểm tra kế hoạch, thảo luận với Trưởng nhóm kiểm toán và phê duyệt phương pháp kiểm tra cuối cùng.

3.3- Các chuẩn mực kiểm toán tại BoE

Công việc kiểm toán nội bộ được thực hiện tại BoE phải tuân thủ theo tài liệu chi tiết về các chuẩn mực/tiêu chuẩn kiểm toán được ghi trong Sổ tay kiểm toán (Audit Manual) do BoE ban hành. Sổ tay kiểm toán này được xây dựng trên cơ sở các Chuẩn mực kế toán của CIIA (Code of Ethics and International Standards). Việc xem xét, đánh giá lại chất lượng sổ tay kiểm toán được thực hiện trong nội bộ BoE 2 năm 1 lần và từ kiểm toán bên ngoài (Kiểm toán Nhà nước - National Audit Office - NAO) 5 năm 1 lần.

3.4- Hệ thống IT sử dụng trong Kiểm toán nội bộ

Một bộ công cụ IT được sử dụng cho công việc của IAD gồm:

- TeamMate: là hệ thống xây

dựng kế hoạch được sử dụng để ghi chép những công việc kiểm toán phải thực hiện.

- ABACUS: là công cụ để giám sát và thực hiện lập báo cáo kiểm toán phát hành gửi đến tất cả các địa chỉ trong Ngân hàng.

- ACL: là gói phần mềm phân tích dữ liệu dùng để thực hiện ng- hiên cứu, đánh giá phức tạp của tập hợp dữ liệu rộng lớn.

- Excel: được sử dụng cho việc mô hình hóa các qui trình kinh doanh.

- FileSite: là hệ thống BoE dùng để quản lý tập trung tất cả các dữ liệu, tài liệu điện tử.

3.5- Theo dõi kiến nghị

IAD sử dụng phần mềm ABACUS để theo dõi thực hiện kiến nghị kiểm toán. Hệ thống này thực hiện giám sát và lập báo cáo gửi đến các địa chỉ cần thiết trong BoE. Các công việc này được đưa vào ABACUS, nơi chúng sẽ được thực hiện tiếp tục cho đến khi hoàn thành được IAD xác nhận trước khi đóng dự án.

3.6- Các kênh thông tin cho IAD

- Vụ trưởng IAD được quyền họp trao đổi trực tiếp với Chủ tịch IARC, Thống đốc, các Phó Thống đốc và các Giám đốc điều hành.

- Duy trì hoạt động kiểm toán tách biệt với công việc của các nhà quản lý khác.

- Chia sẻ thông tin về phát triển các hoạt động chính; các rủi ro phát sinh mới hoặc rủi ro tăng lên; các rắc rối xảy ra trong hoạt động.

- Tham gia các cuộc họp liên quan đến hoạt động chính của Ngân hàng.

3.7- Môi quan hệ giữa IAD với Kiểm toán bên ngoài

- Với KPMG: Công ty KPMG là công ty được chỉ định kiểm toán độc lập BoE, IAD thường xuyên thảo luận với KPMG về kế hoạch kiểm toán hàng năm để giúp đỡ và hợp tác trong công việc kiểm toán; cung cấp bản sao

báo cáo kiểm toán nội bộ cho KPMG. Trong một số trường hợp, IAD thực hiện các cam kết chung với KPMG (ví dụ: kiểm tra chứng minh bằng tổng kết tài sản).

- Với Kiểm toán Nhà nước (National Audit Office - NAO): BoE đại diện cho Bộ Tài chính quản lý cơ quan bình ổn hối đoái (Exchange Equalisation Account - EEA) - là nơi nắm giữ dự trữ vàng, ngoại tệ và quyền rút vốn đặc biệt tại IMF của Anh quốc. NAO kiểm toán các báo cáo tài chính của EEA. NAO cũng có thể xem xét, đánh giá thích đáng các công việc đã làm của IAD. IAD hàng năm cung cấp 2 người để kiểm toán các hoạt động liên quan đến EEA. Các báo cáo kiểm toán tổng hợp được chia sẻ với Kiểm toán nội bộ HM Treasury.

3.7- Đo lường, đánh giá hiệu quả của Kiểm toán nội bộ

Việc đánh giá hiệu quả công tác kiểm toán nội bộ được thực hiện trên cơ sở so sánh giữa chi phí bỏ ra (tính bằng tiền) và lợi ích thu được (tính bằng tiền hoặc bằng các tiêu chí định tính như: chiều hướng thay đổi rõ ràng, cung cấp sự bảo đảm, tư vấn).

Giá trị gia tăng của Kiểm toán nội bộ được thể hiện trong việc làm thay đổi theo chiều hướng tích cực của hệ thống Kiểm soát nội bộ; cung cấp sự bảo đảm cho hoạt động của Hệ thống Kiểm soát nội bộ, quản lý rủi ro và qui trình quản lý.

IAD hoàn thành cung cấp một báo cáo tổng hợp hàng năm cho IARC. Danh mục các thay đổi nêu trong báo cáo có ảnh hưởng tích cực tới công việc quản lý theo các cách khác nhau.

IAD quản lý công việc kiểm toán bằng các ý kiến phản hồi sau mỗi cuộc kiểm toán (như khả năng đưa vào phạm vi kiểm toán, khả năng dự báo được những rủi ro và tổ chức kiểm soát tinh xây dựng và khả thi ▶